

ISSN 1829-0531

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ
№ 3 (52)

ԵՐԵՎԱՆ - 2021

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԵԶՎԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԴԱՎԻԹ ԳՅՈՒՐՁԻՆՅԱՆ

Արամեացիների լեզվի հայերեն անունը 3

ՍՐԲՈՒՅԻ ԳԱՍՈՅԱՆ, ՀԵՂԻՆԵ ՄԵԼՔՈՆՅԱՆ

Հատկացուցիչ-հատկացյալ շարադասական
կադապարի զարգացումը հայերենում
(ըստ Մ. Խորենացու «Հայոց պատմության» I գրքի) 18

ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱԻՐԱ ՀԱՄԲԱՐՉՈՒՄՅԱՆ

Ճանաչողության, հիշողության և ժամանակի
ֆենոմենները Ռուբեն Հովսեփյանի պատմվածքներում 32

ԱՌԼԻԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Դիտարկումներ պատմավեպի կերպարակերտման
առանձնահատկությունների շուրջ
(Ընթացի, Պ. Զեյթունցյան, Լ. Խեչոյան) 45

ՍԻՐԱՆՈՒՇ ՓԱՐՄԱԴԱՆՅԱՆ

Հայոց դարձի պատմությունը Հովհաննես Վանանդեցու
«Արփիական Հայաստանի» պոեմում 61

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԻԳՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆՑ

Քուրդ Բ Անբերդեցի Երկարակյաց իշխանաց իշխան.
Ժամանակն ու գործը (Մաս I) 78

ՄՇԵՐ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

Տեղեկագիր Հ. Յ. Դաշակց[ութեան]։ Ատրպատականի
Կենտրոն[ական] Կոմիտեի 1920 Մայիսից - 1921 Նոյեմբեր
(ներկայացրած VIII Շրջանային Ժողովին) 91

ԱՐՇԱԿ ՆԵՐՄԻՍՅԱՆ

Տիրան Արշակունու և հայոց եկեղեցու
փոխհարաբերությունների քննական վերլուծություն 105

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

ԼՈՒՍԻՆԵ ՍՈՂՈՍՈՆՅԱՆ, ՀԱՅԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Մշակույթը այսօր և հեռանկարում 113

ԱՐՓԻՆԵ ԹՈՐԻԿՅԱՆ

Օմար Շայամի «Ռուբայաթի» նկարգարդումները
Սարգիս Խաչատուրյանի արվեստում 118

ԱՐՄԵՆ ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

Կավճամատիտի վարպետ Արսեն Շաբանյանը 129

ԳՈՌ ՄԵԼԻՔՄԵԹՅԱՆ

Իննովացիոն տեխնոլոգիաների կիրառումը «Համաշխարհային
գեղարվեստական մշակույթ» դասընթացում 136

ՀԱՅԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Ազգային մշակութային ժառանգության պահպանությունը 145

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԼԲԵՐՏ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Գուրգեն Մահարու ինքնակենսագրական
վիպակների դասավանդման շուրջ 150

ՆԱՐԻՆԵ ՄԱՏԻՆՅԱՆ

Ուսուցչի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի զարգացման մոդելները 175

**ՈՒՍՈՒՑՉԻ ՌԵՖԼԵՔՍԻՎ ԿՈՄՊԵՏԵՆՑԻԱՅԻ ԶԱՐԳԱՅՄԱՆ
ՍՈՂԵԼՆԵՐԸ**

Բանալի բառեր և արտահայտություններ. ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիա, մոդել, ռեֆլեքսիվ պրակտիկա, քննադատական ռեֆլեքսիա, ինքնաքննադատություն, ինքնագնահատում, ռեֆլեքսիա, համակարգային, գործառական, արժեքական, հաղորդակցական, ինքնաճանաչում:

Ключевые слова и выражения: Рефлексивная компетентность, модель, рефлексивная практика, критическая рефлексия, самокритика, самооценка, рефлексия, системный, функциональный, ценностный, коммуникативный, самопознание.

Keywords and expressions: Reflexive competence, model, reflexive practice, critical reflection, self-criticism, self-assessment, reflection, systemic, functional, value, communication, self-cognition.

Համառոտ ներածական

Նորարարական տեխնոլոգիաների կիրառումն անհրաժեշտ պայման է կրթության որակը շարունակական բարելավելու ճանապարհին: Խնդիր է դրվում ճիշտ գնահատել, ախտորոշել կրթական գործընթացները և առաջարկել ուսուցման և դաստիարակության, նշված գործընթացները կառավարելու նոր մոտեցումներ: Ասվածից հետևում է, որ կրթության մեջ ներգրավված անձինք պետք է առաջնային խնդիր համարեն մասնագիտական կոմպետենցիայի զարգացումը, որի կարևորագույն բաղադրիչն է ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիան: Ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման բավականին արդյունավետ մոդելներ են առաջարկվել տարբեր կրթական համակարգերում /արևմտյան, ռուսական և այլն/: Այդ մոդելների ուսումնասիրությունն անհրաժեշտ պայման է կրթադաստիարակչական գործընթացը բարելավելու, կատարելագործելու ռազմավարությունները մշակելու ընթացքում:

Հիմնախնդիրը

Հայ մանկավարժական հանրությունը պետք է կարողանա ճիշտ ժամանակին և արագ արձագանքել ժամանակակից կրթության մարտահրավերները: Զարգացած կրթական համակարգերում շարունակաբար ներդրվում են նոր տեսական, մեթոդաբանական մոտեցումներ, ռազմավարություններ և տեխնոլոգիաներ: Մի կողմից՝ ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման մոդելները կարող են արդյունավետ լինել բարձր զարգացում ապահովող կրթական տիրույթներում: Մյուս կողմից՝ հնարավոր չէ իրականացնել որևէ բարեփոխում կրթության ոլորտում, եթե հաշվի չի առնվում արտերկրում հայտնի առաջավոր փորձը:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական այլ հետազոտությունների և հրատարակությունների կարճ վերլուծություն

Ուսուցչի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման մոդելների մշակման գործում կարևորվորվում է Ջ. Դյուլիի փորձի վրա հիմնված ռեֆլեքսիվ մտածողության զարգացման տեսությունը, որը հետազայում հիմք ծառայեց Մ.Դ. Բրուկֆիլդի քննադատական ռեֆլեքսիայի, Էբիի, Մ. Էկերբերգի, Տ. Ղայի, Ս. Լիլիմենի քննադատական պրակտիկայի, Կ.Ջ. Ջեյի և Լ.Կ. Ջոնսոնի ռեֆլեքսիվ պրակտիկայի տիպաբանության, Ջ. Մունի ուսումնառության և մասնագիտական զարգացման ռեֆլեքսիայի մոդելները ստեղծմանը :

Հոդվածի նպատակը վերլուծել ուսուցչի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման արդյունավետ մոդելները, հիմնավորել դրանց ներդրման անհրաժեշտությունը ՀՀ կրթության ոլորտում:

Հետազոտության նորույթը

Ուսումնասիրվել և վերլուծվել են տարբեր զարգացած կրթական ավանդույթներ ունեցող համակարգերում հայտնի ուսուցչի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման մոդելները, հիմնավորվել է դրանց ներդրման արդյունավետությունը ՀՀ կրթության ոլորտում:

Սահմանելով «ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիա» հասկացությունը, Տ.Ֆ.Ուշանան առանձնացնում է ռեֆլեքսիան որպես առանցքային կոմպետենցիա¹:

Առանձնանում են հատկապես այն մոտեցումները, որոնք ներկայացնում են քննադատական ռեֆլեքսիայի մոդելը: Մանկավարժը մշտապես քննադատաբար է մոտենում իր անձին, իր գործողություններին, ինչպես նաև սովորողների և գործընկերների գործողություններին: Ըստ Ջ. Մեզիրոյի (Jack Mezirow)՝ արդյունավետ է սեփական գործողությունների մտահայեցումը և վերլուծությունը: Ջ. Մեզիրոուն համոզված է, որ «քննադատական ռեֆլեքսիան ազատում է մանկավարժին բացասական, ավերիչ զգացմունքներից, ինչպիսիք են ինքնախարազանումը և սեփական մանսագիտական կոմպետենտությանը կասկածով վերաբերվելը»²:

Ջ. Մ. Պեթերսն իր մոդելի կարևոր բաղադրիչ է համարում դասավանդողի հետազոտական և ուսուցական գործառույթները: Ըստ նրա՝ ռեֆլեքսիայի սուբյեկտը տարբեր իրադրություններում կոնկրետ գործառույթներ է կատարում, և ռեֆլեքսիան ունի գործնական նշանակություն³: Կարելի է, ենթադրել, որ դասավանդողը հետազոտում է կոնկրետ իրադրությունը, որպեսզի իրեն զերծ պահի սխալներից: Նույն տրամաբանությամբ է առաջնորդվում Ս. Բրուկֆիլդը: Նա առաջարկում է քննության առնել իրադրությունը տասանկյուններից՝ սեփական, գործընկերների, սովորողների և «տեսական գրականության»: Նրա մոդելում առաջնային է «քննադատական ռեֆլեքսիա» հասկացությունը, այն առումով, որ նրանով պետք է զինվի ոչ միայն ուսուցիչը, այլև սովորողները⁴:

¹ Ушева Т.Ф. Рефлексия как ключевая компетенция будущего педагога // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: Сб. ст. по материалам XLIV междунар. науч.-практ. конф. № 9 (44). Новосибирск: СиБАК, 2014. - С. 65–73.

² Mezirow J. Learning as Transformation: Critical Perspectives on a Theory in Progress. San Francisco: Jossey Bass, 2000. - 371 p.

³ Peters J.M. Instructors-as-researcher – and theorists: faculty development in a community college // Training and Professional Development in Adult and Continuing Education / R. Benn, R. Fieldhouse (eds.). Exeter: CRCE, 1994. – pp.94–101.

⁴ Brookfield S.D. Becoming a Critically Reflective Teacher. San Francisco: Jossey-Bass, 1995. - 298 p.

Ջ. Դյուին առաջիններից էր, ով բացահայտեց, որ ռեֆլեքսիան մտածողության յուրահատուկ ձև է⁵: Ըստ նրա՝ ռեֆլեքսիվ մտածողությունը տարբերվում է ամենօրյա սովորական մտածողությունից նրանով, որ չի ուղղորդվում ավանդությամբ կամ արտաքին հեղինակությամբ: Մասնավորապես, Դյուին պնդում էր, որ մենք «լուծում են խնդիրը» տարբեր իրադրություններում փորձելով և սխալվելով: Ռեֆլեքսիան օգնում է վարկածներ առաջադրել և ստուգել դրանց ճշմարտացիությունը: Հիմք ընդունելով Դյուիի կողմից առաջադրված գաղափարները, Շոնը ներմուծում էն «ռեֆլեքսիվ պրակտիկանստ» հասկացությունը⁶: Նա հետազայում ցույց է տալիս, թե ռեֆլեքսիվ պրակտիկանստը ինչպես է պատկերացում կազմում իր իմպլիցիտ գիտելիքի մասին և ինչպես է դասեր քաղում իր փորձից: Ներմուծում է երկու հասկացություն՝ մտածել դեպքից հետո /reflection-on-action (after-the-event thinking)/ և մտածել գործողություն կատարելու ընթացքում /reflection-in-action (thinking while doing)՝ Նրա հիմնական խնդիրն էր նպաստել ռեֆլեքսիվ պրակտիկայով զբաղվող մասնագետների զարգացմանը, այլ ոչ թե նկարագրել ինքնին ռեֆլեքսիայի կամ անդրադարձման գործընթացը:

Ատկինս և Մըրֆին առաջարկում են Շոնից հետո եռաստիճան մոդել, ըստ որի՝ առաջին փուլում մանկավարժը հույզերի և զգացմունքների մակարդակով է անդրադառնում անհարմարությունների, և տեսած զգացմունքներին: Երկրորդ փուլում նա իրականացնում է զգացմունքների և գիտելիքների քննադատական վերլուծություն: Ռեֆլեքսիայի վերջին փուլում մանկավարժը աշխատում է նոր հեռանկարի ստեղծման ուղղությամբ: Փաստորեն, Ատկինսը և Մըրֆին համադրում են հուզական և ճանաչողական հմտություններն ինքնաճանաչման, քննադատական մտածողության, սինթեզի, գնահատման գործընթացում⁷:

Գրուշկայի, Հինդե-Մակլոդի և Ռեյնոլդսի ռեֆլեքսիվ կոմպլեքսիայի մոդելը կրթական ուղղվածություն ունի⁸: Նրանք

⁵ Ушева Т.Ф. Рефлексия как ключевая компетенция будущего педагога // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: Сб. ст. по материалам XLIV междунар. науч.-практ. конф. № 9 (44). Новосибирск: СиБАК, 2014. - С. 65–73.

⁶ Erault M. Schon shock: a case for reframing reflection in action // Teachers and teaching. 1995. (1). P. 9–22.

⁷ Atkins, S., & Murphy, K. (1993). Reflection: a review of the literature. Journal of advanced nursing, 18(8). -pp.1188-1192.

⁸ Grushka, Hinde-McLeod and Reynolds (2005) Reflecting upon reflection: theory and practice in one Australian University teacher education program. - January 2005: Reflective Practice 6(2):239-246

ուսուցիչներին առաջարկում են մի շարք տեխնիկական, գործնական և քննադատական հարցեր: Օրինակ, ռեֆլեքսիան գործողության համար կիրառվում է ուսուցիչների կողմից ուսումնական ռեսուրսներն ընտրելու գործընթացում: Ռեֆլեքսիան տեխնիկական մակարդակում (reflection in action) ենթադրում է իրականացնել կազմակերպչական հարցեր, որոշել դասի փուլերը, տևողությունը և այլն): Գործնական մակարդակում (reflection on action) նրանք առաջարկում են ունեցած ռեսուրսները համապատասխանեցնել ուսումնառության տարրեր ոճերին⁹:

Գրինվուդը զարգացնելով Շոնի մոդելը, ներմուծում է «ռեֆլեքսիա գործողությունից առաջ» (“reflection-before-action”) հասկացությունը¹⁰: Ըստ նրա Շոնը թերագնահատում է ռեֆլեքսիայի նախապատրաստական փուլը: Մուռնը և Էկեբերգը համոզված են, որ «ռեֆլեքսիան ընթացքում» փուլը, այսինքն՝ ռեֆլեքսիան կոնկրետ իրադրությունում հնարավոր չէ իրականացնել¹¹:

Էբիի կողմից առաջարկվող ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի մոդելը արտացոլում է ճանաչողական տեսության, գոյապաշտական ֆենոմենոլոգիայի, քննադատական տեսության, և քննադատական մտածողության զարգացման տեսությունները¹²: Այն յուրահատուկ սինթեզ կամ համակցում է ռեֆլեքսիայի, ինքնագիտակցման և քննադատական մտածողության: Ինքնագիտակցումը նա դիտարկում է ֆենոմենոլոգիայի տեսանկյունից, ներկայացնելով այն որպես մտածելու ճանաչողական ունակություն: Քննադատական մտածողությունը քննության է առնվում հեղինակի կողմից սկեպտիցիզմի և քննադատական տեսության շրջանակներում: Նրա մոդելը փաստորեն ներկայացնում է յուրահատուկ ռեֆլեքսիվ պրակտիկա, բաղկացած ինքնագիտակցումից, ռեֆլեքսիայից և քննադատական մտածողությունից:

⁹ Grushka, Hinde-McLeod and Reynolds (2005) Reflecting upon reflection: theory and practice in one Australian University teacher education program. - January 2005: Reflective Practice 6(2): 239-246.

¹⁰ Greenwood, J., 1993. Reflective practice: a critique of the work of Argyris and Schon. Journal of Advanced Nursing, 18(8), pp.1183-1187.

¹¹ Moon, J. (1999). Reflection in learning and professional development. London: Kogan Page. – 240p.

¹² Eby, M.A. (2000) Understanding professional development. In A. Brechin, H. Brown and M.A. Eby(eds.) Critical practice in health and social care. London: Sage.

Ղայան և Լիլիմանը նույնացնում են հինգ տարբեր տիպ՝ կառուցվածքային, հիերարխիկ, կրկնվող, սինթետիկ և ամբողջական¹³: Մոդելները տարբերակվում են ըստ նկարագրության, բացատրության մակարդակների, ըստ քննադատության և ռեֆլեքսիայի աստիճանի: Քուինը (Quinn 2006) ենթադրում է, որ տարբեր մոդելներում կարելի է առանցնել երեք հիմնարար գործընթաց. «Ռետրոսպեկցիա կամ հետահայեցում, ինքնագնահատում, վերակողմնորոշում: Ռետրոսպեկցիայի մակարդակում փորձում են վերամիաստավորել իրադրությունը կամ փորձը: Ինքնագնահատման մակարդակում մասնագետը փորձում է քննադատորեն վերլուծել և գնահատել սեփական փորձի հետ կապված գործողություններն ու զգացմունքները տեսական մակարդակում: Վերակողմնորոշման մակարդակում ամփոփում են ինքնագնահատման արդյունքները, որի նպատակն է ազդել նմանատեսակ իրավիճակների կամ փորձերի ապագա մոտեցումների վրա: Ջեյը և Ջոնսոնը մշակել են ռեֆլեքսիայի տիպաբանություն, որը ներառում է երեք միահյուսված չափումներ. նկարագրական, համեմատական և քննադատական ռեֆլեքսիա¹⁴: Այս համատեքստում առավել հաճախ հիշատակվող մոդելներից Բաուդո, Քեոգի և Ուոքերի (Boud, Keogh and Walker 1985) եռափուլ ռեֆլեքսիայի մոդելը: Ըստ այդ մոդելի սովորողները նախ անդրադառնում են սեփական փորձին, հետո մտովի վերափոխում են այն: Նրանք ներկայացնում են այն նկարագրական, ոչ դատողական ձևով: Երկրորդ փուլը ներառում է փորձի ձեռք բերման ընթացքում առաջացած զգացմունքները՝ թե՛ դրական, թե՛ բացասական: Այդ ընթացքում սովորողները փորձում են լիցքաթափվել, այսինքն՝ ձեռքբաժանվել այն հույզերից և զգացմունքներից, որոնք խոչընդոտում են ռեֆլեքսիային: Հաջորդ փուլում սովորողներն այնուհետև վերագնահատում են իրենց սեփական փորձը: Դա տեղի է ունենում չորս փուլով: Ջուգորդման փուլում նրանք փորձում են գտնել նոր ստացած տվյալների կապը արդեն իսկ ունեցած գիտելիքների հետ: Ինտեգրման փուլում (տվյալների միջև նոր հարաբերությունների որոնում), վավերացում (նոր գաղափարների իսկության որոշում և անհամապատասխանությունների կամ հակասությունների որոնում), յուրացում (նոր գիտելիքները / վերաբերմունքի ձևավորում):

¹³ Ghaye, T. and Lillyman, S. (eds.) (1997) Learning Journals and critical incidents: reflective practice for healthcare professionals. Dinton: Quay Books.

¹⁴ Ghaye, T. and Lillyman, S. (eds.) (1997) Learning Journals and critical incidents: reflective practice for healthcare professionals. Dinton: Quay Books.

Ուիլիսն (Willis 1999) առաջարկում է քննադատական ռեֆլեքսիայի մոդելը: Նրա մոդելը հիմքում ընկած է Ջ. Սմիթի (Smyth 1989) ռեֆլեքսիվ շրջափուլը: Ռեֆլեքսիվ շրջափուլը սկսվում է կարևոր իրադարձության կամ գործողության նկարագրությունից: Հետո այն թնակողում է «տեղեկացնելու» փուլ, որն իրենից ներկայացնում է մեկնաբանող ռեֆլեքսիա: Այդ փուլում տեղի է ունենում իրադարձության կարևորության կամ տիպաբանության: Շրջափուլի հաջորդ մասը ներկայացնում է «հակադրություն», երբ գործընկերներն օգնում են ռեֆլեքսիայի սուբյեկտին դիտարկել նրանց տեսությունները գործունեության ընթացքում և համեմատել իրենց պրակտիկան հարադրվող տեսությունների հետ: Վերջին փուլում տեղի է ունենում «վերակառուցում», որի ժամանակ մանկավարժը կարող է ստեղծել աշխատանքի համար նոր հնարներ, վերլուծելով իրենց կիրառումը: Այդ շրջափուլը հնարավորություն է ընձեռում մեզ զարգացնել մեր պատկերացումները մեր կենսակերպի մասին :

Նմանատեսակ մոդել է նկարագրվում Ֆ. Կորտիսի և այլ Հոլանդացի հետազոտողների կողմից: Այդ մոդելն հայտնի է ALACT-մոդել անվանմամբ¹⁵: Ի տարբերություն նախորդ մոդելի, նրա հիմքում ընկած է ոչ թե ռեֆլեքսիվ շրջափուլը, այլ ռեֆլեքսիվ շրջանը: Այն բաղկացած է հինգ փուլից՝ գործողություն, կարծիք կատարված գործողության մասին, էական հայեցակերպերի գիտակցում, գործողության այլընտրանքային մեթոդների ստեղծում, նոր գործողության փորձարկում: ALACT-մոդելը անվանվում է նաև ռեֆլեքսիվ շրջան, այն առումով որ նախորդ փուլերում գործածած սխալների քննությունը ազդում է մանկավարժան վարպետության կատարելագործման վրա:

Եզրակացություններ, հետագա հետազոտական հեռանկարներ, առաջարկություններ

Քննության առարկա ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիաների մոդելներն ունեն հիմնականում նույն բաղադրիչները, սակայն դրանք տարբերվում են ըստ կիրառման փուլերի, ըստ տեսական և գործնական ուղղվածության, ըստ կիրառման ընթացակարգերի և եղանակների: Կարևոր տարբերակիչ հատկանիշ է այն, որ ամեն մի մոդել քննության է առնվել, շեշտադրելով

¹⁵ Ушева Т.Ф. Рефлексия как ключевая компетенция будущего педагога // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: Сб. ст. по материалам XLIV междунар. науч.-практ. конф. № 9 (44). Новосибирск: СибАК, 2014. - С. 65–73.

հոգեբանական, հասարագիտական, փիլիսոփայական, արժեքանական և այլ հայեցակետերը:

Ջ. Մ. Պեթերսի մոդելում կարևոր բաղադրիչ են դասավանդողի հետազոտական և ուսուցական գործառնությունները, իսկ Բրուկֆիլդի կողմից առաջակվող մոդելում՝ «քննադատական ռեֆլեքսիա» հասկացությունը, այն առումով, որ նրանով պետք է զինվի ոչ միայն ուսուցիչը, այլև սովորողները: Դյուիի հայեցակարգի վրա հիմնված Շոնի «ռեֆլեքսիվ պրակտիկայի» մոդելը նպաստեց Ատկինսի և Մըրֆիի հուզական և ճանաչողական հատկություններն համադրման, Էբիի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի, Քուինի եռաստիճան, Ֆ. Կորտիագենի և այլ հոլանդացի հետազոտողներին ALACT-մոդելների ստեղծմանը: Նշված մոդելների շարունակական ուսումնասիրությունը կարող է նպաստել ուսուցչի պատրաստման և վերապատրաստման արդյունավետ մոդելների և ռազմավարությունների մշակմանը:

Նարինե Մատինյան

Ուսուցչի ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիայի զարգացման մոդելները Ամփոփում

Նորարարական տեխնոլոգիաների ուսումնասիրությունն ու օգտագործումը նախապայման է կրթության որակի բարելավման համար: Կրթության համակարգում առաջնահերթ խնդիրը մասնագիտական կարողությունների զարգացումն է, որի կարևոր բաղադրիչը ռեֆլեքսիվ կոմպետենցիան է: Տարբեր կրթական ավանդույթների շրջանակներում առաջարկվել են ուսուցչի ռեֆլեկտիվ կոմպետենցիայի ձևավորման և զարգացման տարբեր մոդելներ: Արդյունավետ մոդելների ուսումնասիրությունը կարևոր և անհրաժեշտ պայման է ուսումնական գործընթացը բարելավելու, ուսուցիչների վերապատրաստման և վերապատրաստման նոր ռազմավարությունների մշակման համար:

Нарине Матинян

Изучение и использование новаторских технологий модели развития рефлексивной компетенции учителя

Резюме

Изучение и использование новаторских технологий является необходимым условием повышения качества образования. В системе образования является приоритетной задачей развитие профессиональной компетенции, важным компонентом которой является рефлексивная

компетенция. В рамках разных образовательных традициях были предложены разные модели формирования и развития рефлексивной компетенции учителя. Изучение эффективных моделей является важным и необходимым условием совершенствования учебно-воспитательного процесса, разработки новых стратегий подготовки и переподготовки учителя.

Narine Matinyan

Models of the teacher's reflexive competence development

Summary

The study and use of innovative technologies is a prerequisite for improving the quality of education. Within the framework of different educational traditions, different models of the formation and development of the teacher's reflexive competence have been proposed. The study of effective models is an important and necessary condition for improving the educational process, developing new strategies for training and retraining a teacher.

Խմբագրություն է ուղարկվել 25. 01. 2021թ.

Հանձնարարվել է գրախոսության 15. 05. 2021թ.

Տպագրության է հանձնարարվել 21. 05. 2021թ.